

4.2021

Sveriges teckenspråkstolkars förenings medlemstidning

TOLKTRYCKET

Handledarkurs på Fellingsbro folkhögskola s.6

Fellingsbro folkhögskola

Normkritik och tolkning

Bokrecension: Statarna

s.12-13

- 3 Styrelsenytt
- 4 Ledare
- 5 Redaktionsnytt info från valberedningen
- 6 Handledarkurs
- 7 FST
- 8 HYFF med i Språket i P1
- 9 Efsli
- 10-11 Tolkyrkets utmaningar

Fellingsbro folkhögskola

- 12-13 Fellingsbros sistaårsstuderande förbereder sig för arbetslivet
- 14-15 Vem är tolken när den tagit av sig tolkmasken?
- 16 Fortbildning: normkritik och tolkning
- 17 Aktuellt från Stockholms universitet
- 18 Bokrecension: Statarna
- 19 Tolkporträttet
- 20-21 Tillbakablick i Tolktryckets arkiv
- 22 Mandarinand i Örebro
- 23 Sudoku

TOLKTRYCKET

Sveriges teckenspråkstolkars medlemstidning

Mejl: tolktrycket@sttf.org

Ansvarig utgivare:

Rebeca Ferrer Esquivel

Redaktör: Alva Rosengren-Blom

Medverkande detta nummer:

Åsa Byléhn, Petter Flemberg, Malin Wennblom, Leyla Thörning, Gunvor Svensson, Silke Spangler, Sara Djurström, Kristin L Löfgren, Mats Lindblom, Helena Sikh, Karin Bäckgren, Charlotte Johansson, Maria Sköld, Josefine Blomberg, Gustaf Hafvenstein

Nummer sedan start: 115

Deadline för nästa nummer:

20 mars

STTF:s styrelse:

Rebeca Ferrer Esquivel, ordförande
Juli af Klintberg, vice ordförande
Tina Wigren Svensk, kassör
Kristian Kåresjö Nelson, webansvarig
Åsa Byléhn, ledamot
Lina Silfwerbrand, ledamot

Annonsera i Tolktrycket:

1/1-sida 4 000 kr
2/3-sida 3 000 kr
1/2-sida 2 500 kr
1/3-sida 1 800 kr
1/4-sida 1 500 kr
1/8-sida 1 000 kr

Vid köp av halvsidesannonser (eller större) i tidningen ingår en veckas annonsering på sttf.org och en puff i STTF:s flöde på facebook.

Redaktion för Tolktrycket:

Marie Edholm
Alva Rosengren-Blom
Maria Sköld
Silke Spangler

sttf.org

[stftfolk](https://www.instagram.com/stftfolk)

Sveriges
teckenspråkstolkars
förening (STTF)

Bli medlem på sttf.org

Aktiv 350 kr
Stödande 200 kr
Organisation 600 kr
Endast prenumeration 600 kr
Extra nummer (för pren.) 350 kr
Studering 175:-

Hösten har börjat ordentligt och styrelsen tuffar på med arbetet som påbörjats, och nu är det också dags att sätta igång med planering inför årsmötet den 13 mars. Vi genomförde en koll via sociala medier om hur ni ville ha upplägget under helgen vi har årsmöte, som ju kommer att vara digitalt även i år, och det var mycket jämt bland svarsalternativen. Styrelsen fick prata ihop sig en gång till och det kommer att bli en heldag på lördagen, digitalt även detta, med tema "hälsa" och sedan årsmöte på söndag.

Har du tankar och förslag på vad du vill lyssna på eller delta i under konferensdagen, hör av dig!

Vi jobbar vidare på att strukturera det interna arbetet med Trello och kontinuerliga avstämningar med t.ex den eminenta redaktionen för Tolktrycket, valberedningen och våra samarbetspartners.

Som tidigare beslutats om på årsmötet kommer STTF i samarbete med Teckenbro att ansöka hos arvsfonden om medel till ett informationsprojekt. Ansökan håller nu på att färdigställas och kommer förhoppningsvis kunna skickas in i december. Arvsfonden behandlar löpande ansökningar och beslutar om utdelning sex gånger per år, så om alla handlingar är kompletta hoppas vi på ett (positivt) beslut under våren.

Åsa Byléhn

Kallelse till STTF:s årsmöte 13 mars 2022

Mötet öppnar 12:30 och startar 13:00.

Årsmötet på söndag kommer att föregås av en digital konferensdag på lördagen med tema **hälsa**. Planeringen är igång, men har du ett tema eller en föreläsare du vill ha med, tipsa oss!

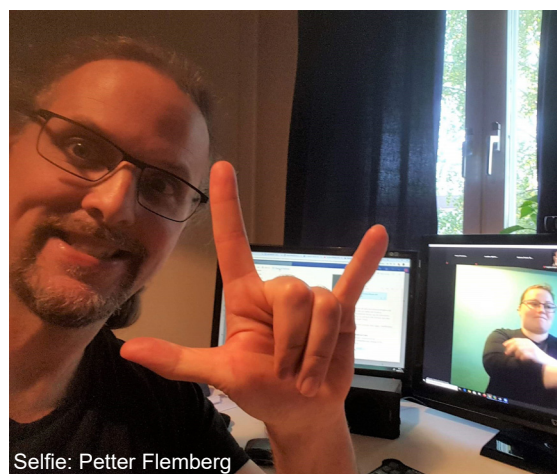
Motioner ska insändas till styrelsen senast sex veckor innan (dvs senast 30 januari).

Anmälda frågor ska insändas senast fyra veckor innan mötet (dvs senast 13 februari).

Årsmöteshandlingar skickas via e-post senast två veckor innan mötet (dvs senast 27 februari)

Vill du delta men tycker det känns svårt med det digitala, eller vill du ha årsmöteshandlingarna via brev, hör av dig. Antingen till kontakt@sttf.org eller till sekreterare Åsa Byléhn 0738286179.

Vi ses på Zoom!

Selfie: Petter Flemberg

Ge dig själv en eloge!

Vilket år! Och vilken ära att få vara den som avslutar det med ett litet peptalk. Jag tror att vi alla kan enas om att det varit en turbulent tid för både samhället i stort och för oss tolkar – och det är väl kanske inte så konstigt med tanke på hur stor roll vi har i samhället. Jag tycker inte att yrken bör ställas mot varandra men nog går de att jämföra: det är inte förrän SJ ställer in avgångar i en stor del av landet som vi inser hur beroende vi är av kompetent personal som kan jobba i vår kommunaltrafik. Det är inte förrän en hel avdelnings barnmorskor säger upp sig som vi inser vilken påverkan de har på vår sjukvård. Och jag hoppas innerligt att det inte ska behövas ett tolk-uppror för att Sveriges samhällsaktörer ska inse hur mycket vi behövs.

*Mer mångfacetterad
kameleont än tolken får
man leta efter*

Det sägs ofta men kan inte sägas ofta nog: tänk vilken kompetens vi besitter. Tänk hur mycket kunskap, mod, energi och jävlar anamma det krävs för att vi ska åka ut på alla de där uppdragen. Ta och spela lite bingo med dig själv där du sitter och läser! Har du pulsat genom snödrivor med vinden vinande runt öronen bara för att kunna genomföra ett uppdrag en dag när de flesta väljer att stanna inne? Har du suttit i timmar och läst FN-rapporter för att kunna ge ditt allra bästa inför en tolkning hos en myndighet? Har du byggt upp en hel studio hemma, suttit i telefonkö hos ComHem och testat tre olika glödlampor för att få till de bästa förutsättningarna för din distanstolkning? Mer mångfacetterad kameleont än tolken får man leta efter.

Jag har ett klart minne av ett tillfälle när jag tänkte: ”Det där är en riktig tolk”. Året var 2017 och det var min sista termin på tolkutbildningen. Cissi Ferm deltog i Mästarnas Mästare och så klart satt vi bänkade. Kameran filmade deltagarna uppifrån, ståendes på en strand. En bit bort, närmast vattenbrynet, stod tolken. Plötsligt såg man en våg rulla in mot land och både programledare, kameramän och deltagare fick hoppa undan för att inte bli dyngsura. Gissa vem som inte flyttade sig en meter?

Nu vill jag att du ger dig själv en klapp på axeln, för hur många vågor har inte du behövt stå ut med det här året? Kanske är du egenföretagare och har behövt kämpa till det yttersta för att få det att fungera. Kanske är du fast anställd men går runt med en klump i magen vid tanken på att det kanske bara är en till corona-våg som krävs för att du ska förlora din anställning. Eller så sitter du med en massagekudde bakom ryggen när du läser det här och längtar efter julleddigheten, för då kan du äntligen lägga undan webbkameran och den obekväma köksstolen som varit din enda tolkplats den senaste tiden, och muskler och leder får äntligen vila. Du har gjort mer än vad någon skulle kunna begära av dig det här året, så ge dig själv en eloge!

Här kommer ett uttryck ni alla har hört förut: ”Tolken är ett verktyg”. Och här kommer en fråga ni säkert har ställt till tolkanvändare hundra gånger: ”Har du använt tolk förut?” Jag vet inte vad ni ser när ni tittar i spegeln men jag ser i alla fall vare sig skruvmejsel eller avbitartång. Jag skulle önska att vi slutar se på oss själva på det sättet. Som någonting som plockas fram när det är bekvämt och läggs undan och glöms bort när vi inte behövs. Vår gedigna utbildning är verktyget. Vår kunskap om samhällets alla instanser, vår förmåga att läsa av rummet, vår sociala kompetens och vår nästan omöjliga tolkprocess. De är våra verktyg.

forts.
.....►

Vi är inte verktyg. Vi är hantverkare. Arbetet vi utför varje dag, oavsett väder, oavsett politiskt klimat, oavsett samhällskris – det är ett hantverk. Och nästa gång det kommer en våg som hotar knuffa omkull dig så skulle jag önska att du inte tänker ”Oj, bäst att jag aktar på mig!”

Jag önskar att du i stället tittar på vågen och säger: ”Förlåt, men jag stod faktiskt här först.”

Kristian Kåresjö Nelson

En hälsning från valberedningen

Inför kommande år behöver styrelsen kompletteras med en ny ordförande samt en ledamot med ekonomiskt ansvar.

Är du den vi söker eller känner du någon som du tror skulle passa bra i styrelsen? Hör av dig till oss i valberedningen!

Hälsningar Jenny, Josefine, Alva

valberedning@sttf.org

Tack Marie, välkommen Maria!

Redaktionen fortsätter att krympa. Vår kära redaktionskamrat Marie Edholm har bestämt sig för att lämna vårt gäng och ta det lugnare i livet. Under fem år har hon förgyllt vårt arbete med kloka tankar och fyndiga texter och vi kommer att sakna henne! Samtidigt har Maria Sköld kommit tillbaka till redaktionen. Efter några års uppehåll är hon nu åter en i gänget! Varmt välkommen!

Silke & Alva

Som läget är nu är vi tre stycken fasta redaktionsmedlemmar som gör fyra tidningar om året med ideell tid och kraft. Vi vill gärna bli fler! Så känner du en nyfikenhet kring vårt arbete och skulle tycka det var roligt att vara med, hör av dig till tolktrycket@sttf.org.

Handledarkurs Fellingsbro folkhögskola

Från vänster Mark, Karin, Gunvor, Tanya, P-O, Emma och Johanna. Saknas på bilden: Hanna och My (som är fotografen).

Vi är en grupp som trots coronarestriktioner har genomgått en handledarutbildning med Karin Bäckgren och Per-Olof Berzelius som undervisat oss via Teams. Inte nog med det, de har guidat oss, förklarat, instruerat och skojat med oss. Utbildningen började i januari och skulle varit två veckor fristående från varandra men vi ville så gärna träffas fysiskt det sista vi gjorde. Så då blev det två dagar i september. En fantastisk grupp som blivit trygg trots att vi coachat varann på länk och när vi nu äntligen träffades fysiskt på plats så upplevde vi det som att vi känt varann hela livet!

Vi har gått igenom teoretiskt vad ett handledarskap innebär och behållningen har varit att få prova

de teoretiska kunskaperna på varandra. Karin och Per-Olof är duktiga på att förankra och sätta ihop dessa båda delar. Att ha ett inre ledarskap, att bygga en trygg relation, att ge feedback, lösa konflikter och att förstå organisationen och förutsättningar. Allt detta är bara några delar av utbildningen. Jag gick den för att det gavs möjlighet för mig och jag ville repetera, friska upp kunskaperna och få veta vad som var nytt inom forskningen. Jag är jättenöjd och mina kurskamrater håller med!

Gunvor Svensson

Efter ett och ett halvt decennium som teckenspråkstolk har jag vant mig vid att glatt få berätta om mitt ovanliga yrke för intresserade bordsgrannar på sociala tillställningar, nya bekantskaper eller kanske prästen som ska bli tolkad för första gången i sitt liv. Sedan ett par år tillbaka har jag fått ytterligare ett yrke att förklara: skrivtolk – ett yrke som ännu färre känner till att det ens finns.

Och så är det, vi är ingen stor arbetsgrupp och vi är inte den som tar plats. Men skrivtolken är inte desto mindre värd en god arbetsmiljö och bra arbetsvillkor! Det är något som vi i FST har haft som tema under hösten. Om du anmäler dig till årsmöteshelgen 14 – 15 januari kommer du att få höra mer om detta, du kommer få din tekniktörstande sida påfylld, din inre språknörd stärkt, och inte minst så kommer du att få vara med och fira föreningens 15-årsjubileum med pompa och ståt!

Med en ett år gammal skrivtolkexamen halkade jag in i styrelsen i FST och fick uppgiften att vara sekreterare. Sekreterare i Föreningen för skriv- och TSS-tolkar. Det låter som en övermäktig uppgift, men inget är svårt om det görs tillsammans. Ta chansen och vara med och bidra du också. DU behövs!

Håll utkik på vår Facebook för mer information om årsmöteshelgen. Vi kommer att presentera olika konferenspaket som förhoppningsvis ska passa alla plånböcker.

Föreningen för skriv- och TSS-tolkar önskar er alla en riktigt god jul och ett gott nytt föreningsår.

P.S. I julklapp önskar jag mig en enda sak; att Föreningen skriv- och TSS-tolkars följare på Facebook ökar från de 209 vi är i skrivande stund. Kan ni hjälpa mig att uppfylla den önskan?

Varma hälsningar,

Malin Wennblom, sekreterare

Föreningen för skriv- och
TSS-tolkar inbjuder till

ÅRSMÖTE 2022

15 januari 2022 13:30 – 15:00

Södertörns folkhögskola

Därefter konferens och
firande av
föreningens 15-årsjubileum

www.skrivochstolk.se

“Jag hyff-åt en macka” - HYFF med i Språket i P1

Det är säkert några av er som brukar lyssna på radioprogrammet **Språket i P1**. Det är programledare Emmy Rasper som med hjälp av språkexperter reder ut hur språk används och förändras samt på vilka sätt språk och samhälle påverkar varandra. Lyssnarens frågor blir ofta utgångspunkt för efterforskningarna och i början på oktober smög sig ett tecken från det svenska teckenspråket in i programmet: HYFF.

Det är vår tolkkollega och nyblivna redaktionsmedlem Maria Sköld som föreslog HYFF när programmet efterfrågade ord som lyssnarna saknar i svenskan. Språket i P1 planerade då ett program om lexikala luckor, ord som enligt lyssnarna borde finnas i svenskan för att de fyller en funktion som saknas idag. Tusentals kreativa förslag inkom och bland andra så valdes ordet HYFF ut och fick vara med i programmet.

Maria berättade i programmet hur tecknet utförs samt hur hon och många andra som är tvåspråkiga

i talad svenska och teckenspråk använder det på ett kreativt sätt i svenska, exempelvis:

“Jag tar med paraplyet hyff”

“Jag hyffar/hyffade och bokar två timmar istället för en”

“Jag hyff-kissar innan vi åker”

Språkvetare och universitetsadjunkt Ylva Byrman menade på att det är osannolikt att ordet skulle få spridning i en bredare krets eftersom det är ganska få som är tvåspråkiga i svenska och teckenspråk och använder ordet idag. På frågan huruvida ordet behövs svarade hon att det egentligen alltid är möjligt att uttrycka det en vill säga på ett annat sätt. I fallet HYFF finns ju en svensk översättning som lyder “för säkerhets skull”. Hon menade dock också att det är roligt att HYFF går att böja med svenskans ändelser trots att dessa skiljer sig från teckenspråkets syntax och ordbildning. Att det händer något med tecknet när man för in det i svenskan. Hon avslutar med att säga att det var ett av de roligaste exemplen som de hade fått in.

Silke Spangler

Vill du lyssna på avsnittet, sök efter Språket i P1 på webben eller i SR-appen: 5 oktober, temat Orden som saknas i svenskan

Vill du själv ta upp en fråga kring språk och språkbruk i programmet? Skicka ett mejl till spraket@sverigesradio.se eller hör av dig på deras facebookside.

Efsli 2021, Interpreter 4.0 - Towards a virtual reality?

I år var det första gången jag hade möjlighet att delta på Efsli:s konferens, superkul och spännande tyckte jag! Årets konferens hölls digitalt via zoom och det fungerade alldeles ypperligt. Mycket att rodda i förstås, men det var inget som jag som deltagare märkte av. Konferensen öppnades av Jonathan Downie som jobbar som tolk mellan engelska och franska. Han pratade om apokalypsen (corona), hur den påverkar oss tolkar och vad vi kan dra för lärdomar av det senaste året. För det första så är vi tolkar extremt flexibla - vi pratar i mångt och mycket om hur flexibla vi är, men kanske har vi ändå inte fattat exakt hur flexibla vi är! Vi kan så mycket och vi vill ännu mer. För det andra, tekniken är inte magisk, det är endast ett verktyg som används med försiktighet. Tekniken ska inte ta över samtalet, det är folk och tolkar som ska vara kärnan i samtalet. Om vi kan förstå varandras perspektiv så är det möjligt att skapa samarbeten. Vi kan då undvika protester och bråk. Bygg där du hoppas, och hoppas där du bygger.

Ett citat från Jonathan som jag kommer att ta med mig i mitt yrke är ”Interpreting is not language skills with people attached, its people skills with language attached”. Alltså, tolkning är människokunskap med språkkunskaper, vi måste alltid se till att det mänskliga perspektivet är med.

Det var många intressanta föreläsningar att lyssna på, men som det alltid påpekas så är det bättre att få träffas afk (away from keyboard). Att få se sina kollegor och att få byta några ord i väntan på

kaffet. Nu hade jag och mina kollegor från Västra Götalandsregionen en egen chatt där vi kunde diskutera lite, men det är ju inte riktigt samma sak. På tal om att ses över nätet så fanns det en viktig föreläsning om hur horisontellt våld drabbar oss. Horisontellt våld är alltså hot och våld över nätet. Rachel Wilkins och Brett Best har gjort en undersökning i Storbritannien om hur tolkar beter sig mot varandra och effekten av det. Det var så många tolkar som upplevt kränkningar över nätet, på Facebook, i mailen eller i andra forum. Det skapade i alla fall ett litet magont hos mig då det var så många som rapporterade att de lider av psykisk ohälsa p.g.a. detta. Det är ett jättestort problem i Storbritannien då det där redan är tolkbrist och risken för att fler tolkar säger upp sig är stor. Om inte vi inom tolkkåren kan samarbeta så är det dövsamhället som får betala. En liten tankeställare till oss alla. En artikel om detta har publicerats i tidningen Newsly, Storbritanniens motsvarighet till Tolktrycket.

Jag tänker inte skriva så mycket mer av vad som hände på Efsli i år, då jag satt ensam på min kammare så hände det inte så mycket mera än att jag satt och lyssnade. Nästa år är det 35-årsjubileum för Efsli och det hålls förhoppningsvis på plats i Manchester, Storbritannien. Temat år 2022 är #Awkward (tabuämnen och teckenspråkstolkare).

Leyla Thörling

Tolkyrkets utmaningar hamnade i

I slutet av augusti hörde TV4-nyheterna av sig till STTF via reporter Casper Karlqvist och ville ha en intervju till ett inslag om bristen på teckenspråkstolkar. Upprinnelsen till detta inslag var att Casper stötte på en tråd på Twitter där tolken -och STTFmedlemmen- Frida Berglund (@therealfriedass för att hitta henne på Twitter) berättade om hur hon upplever situationen just nu.

Södertörns folkhögskola, där Frida fick sin tolkutbildning, har valt att inte starta en klass hösten 2021 då söktrycket varit alldeles för lågt. Att detta sker när utbildningarna de sista åren gått från sju anordnare till endast fyra, och att dessa alla ligger i mellansverige, menar Frida kommer att innebära en ordentligt dipp i antalet nya tolkar inom ett par år och stora svårigheter till kompetensförsörjning för stora delar av landet. Frida avslutade sin tråd med att uppmana folk att söka till de utbildningar som finns, för bättre yrke än teckenspråkstolk finns inte!

Intervjun som gjordes med mig tog cirka en och en halv timme, och jag fick berätta många av de saker som är okända för allmänheten men välkända inom tolk- och teckenspråksgruppen. Att yrket etablerades på 70-talet utifrån de personer som redan jobbade som tolkar: anhöriga, vänner och frivilligorganisationer. Att yrket professionaliserats genom åren och nu vilar på en gedigen grund av vetenskap och beprövad erfarenhet. Att det jobb vi utför är kritiskt för våra tolkanvändare men att det också genererar skatteinkomster: vi jobbar och betalar skatt, och det arbetet innebär att döva i sin tur kan utföra sina arbeten och betala skatt! En bå situation så att säga (win-win-situation, reds. anm.).

Styrelsen ser allvarligt på vad den snabba förändringen bland anordnare av tolkutbildningar betyder för framtiden, men också på de utmaningar som en splittrad och hårdare konkurrensutsatt arbetsmarknad gör med yrket och kåren. De ständiga tolktjänstutredningar som aldrig verkar leda till annat än kloka tankar på papper samlandes damm på departementet är inte heller något STTF jublat över. Styrelsen är dock glada över att STTF finns med som experter i den senaste upplagan och hoppas att den ska bryta mönstret och förverkligas, för vi ser redan nu i utkastet att det finns många bra förslag.

...splittrad och hårdare konkurrensutsatt arbetsmarknad...

Inslaget blev till sist bara ett par minuter och jag fick endast med två punkter; att tolkyrket på ett nästan systematiskt sätt gjorts oattraktivt i och med brist på satsningar och utveckling av system och regelverk, samt att jag idag inte skulle råda någon att bli tolk som läget är, även om jag själv älskar mitt jobb.

...i tv: Gör vårt yrke attraktivt igen!

Av Åsa Byléhn

“

*...skulle idag inte råda
någon att bli tolk även om
jag älskar mitt jobb...*

Och kanske ligger de stora svårigheterna i att vi innehar ett yrke som själv kan styra pris och villkor då det inte är de som behöver vår service som betalar? Och där vi inte heller är tillräckligt stora/många eller viktiga för gemene man för att kunna sätta press på dem som de facto bestämmer? Hur duktiga vi än är och hur stor nytta våra primära tolkanvändare än har av vårt arbete så hörs det inte hela vägen in till makthavarna och beslutsfattarna.

Vi fick många positiva reaktioner på inslaget och vi hade önskat att intresseorganisationerna hade velat kroka arm med STTF och passat på att göra något i anslutning till det, men det skedde inte denna gång.

Får jag så slutligen drömma fritt så skulle detta första reportage leda till en hel serie med nyhetsinslag, som både genererar uppmärksamhet och sprider kunskap till allmänheten och där STTF i slutändan blir inbjudna till makthavarna och får gehör för våra behov och önskemål.

Fellingsbros sistaårsstuderande förbereder sig för arbetslivet

Tolkutbildningen på Fellingsbro folkhögskola i Örebro har i dagsläget 41 studerande, varav fyra nu gör sitt sista år på utbildningen. Under utbildningens fjärde och sista år ingår två praktikperioder, men de studerande får utöver det tolka i ”skarpt läge” samt i arrangerade situationer på lektionstid.

När skolans rektor Torkel Freed, som inte är teckenspråkig, träffar Karina, döv teckenspråklärare, för att diskutera skolans internationella arbete blir det ett perfekt tillfälle för våra studerande att få öva att tolka. De studerande har god tillgång till inspelat material som de kan strömma, fast ett verkligt samtal som sker här och nu är något annat, det blir på riktigt.

“Tolkning sker i kontext och tillsammans med parterna som de ska tolka”, säger Helena Sikh, tolklärare på skolan. Samtalet om skolans internationella samarbete som ägde rum mellan Torkel och Karina är ett exempel på samtal som våra sistaårsstuderande fått i uppdrag att tolka.

Foto: Mats Lindblom

Marion Marshall (t.h.) tolkar samtal mellan rektor Torkel Freed och Karina Hane-Weijman, lärare på tolkutbildningen och på grundkursen i svenskt teckenspråk.

Dövblindtolkning

Tolkutbildningen har ett nära samarbete och utbyte med personer med dövblindhet som är bosatta i Örebro. På så sätt kan skolan erbjuda de sistaårsstuderande både arrangerade och verkliga dövblindtolkningsuppdrag, samtidigt som personerna med dövblindhet får möjlighet att ta del av, i detta fall, stadens kulturutbud. I september gick några personer med dövblindhet en guidad konstrunda med bland annat före detta Open Art-konstverk. Open Art är en internationell konstutställning i utemiljö runt om i Örebro, som getts vartannat år med uppehåll för pandemin. Örebro kommun har varje år köpt in några föremål från utställningen och de har placerats på olika ställen i staden. Skolan beställde en guidad tur av Maria Hermansson, som under Open Art brukar ha guidningar på svenskt teckenspråk. De studerande fick då dövblindtolka. Även om det till syvende och

Foto: Mats Lindblom

Foto: Helena Sikh

Skarpt läge på guidad konstrunda. Tolkning från visuellt STS till taktillt STS samt mellan svenska och svenskt teckenspråk.

sist fortfarande är en övning för de studerande, så är det på riktigt i och med att tolkanvändarna är verkliga människor med ett genuint intresse av att ta del av vad guiden säger om de olika konstverken. Därmed måste de tolkstuderande ta ansvar för situationen och hela övningen liknar mer eller mindre ett riktigt tolkuppdrag.

Det första steget från utbildning till arbetsliv är stort och genom att erbjuda tolkuppdrag i skarpt läge, utöver auskultation i år tre och två praktikperioder i år fyra, vill skolan ge de studerande bästa möjliga förutsättningar att ta det första steget ut i arbetslivet.

Mats Lindblom

Foto: Malena Carlson

Vem är tolken när den tagit av sig to

Genom mitt mångåriga arbete på Fellingsbro folkhögskolas tolkutbildning har jag haft förmånen att både utbilda nya tolkar och fortbilda redan verksamma tolkar (tolkar mellan talad svenska och svenskt teckenspråk, dövblindtolkar och skrivtolkar). Ni som känner mig eller har mött mig i arbetet vet att jag brinner för att sprida information och kunskap kring rolltagning (roll och person), om vikten av att jag som tolk står på mig för att rigga förutsättningar för att utföra tolkning (ta upp min auktoritet), att jag ser mig som en aktiv part men med ett opartiskt förhållningssätt, om vikten av samarbete mellan alla parter, av att tänka i termer av ett patientsäkert och/eller rättssäkert tolkningsutförande, om vikten av att värna om min arbetsmiljö och mina behov av handledning för att orka/hålla och så vidare.

Detta inlägg handlar dock inte om allt detta utan specifikt om rolltagning. Jag har nämligen hakat upp mig på uttrycken ”ta på sig tolkmasken” och ”ta på sig tolkrollen”. Min fundering är om dessa begrepp verkligen är de bäst lämpade för att både förstå rolltagning och förmedla vad en tolk gör i hela sin yrkesutövning? Min uppfattning är att en vanlig förståelse av dessa två begrepp främst rör det som äger rum i själva tolkningssituationen, när jag som tolk ska återge och samordna det som sägs. Min fråga blir i så fall, vad har tolken för roll då den ”tagit av sig tolkmasken” eller ”inte är i tolkroll”? Är jag inte i tolkroll då? Jo visserligen, men det blir ett snävt sätt att beskriva tolkens faktiska yrkesutövning och fånga alla de olika roller som en tolk kan ha. Tolkar får efter avslutad och godkänd utbildning en yrkestitel och i en eventuell befattningsbeskrivning framgår vad som förväntas av en när man utövar yrkesrollen. Dock är det så att denna beskrivning inte hjälper mig nämnvärt att navigera i varje enskild situation jag hamnar i, liksom God tolksed (Kammarkollegiet, 2019) och yrkesetiska riktlinjer inte hjälper mig nämnvärt att förstå vad tolkning egentligen handlar om. I varje yrke, även tolkyrket, ingår att hantera många olika roller och i tolkyrket ingår dessutom att göra långt många fler saker än att ”bara utföra tolkning”.

För att veta hur jag ska bete mig i varje enskild roll behöver jag veta något om mål och förväntningar på rollen

För min egen förståelses skull brukar jag benämna det tolken gör ute på fältet som ”utföranderollen”, vilken jag även tänker att både för- och efterarbete inbegrips i. ”Utföranderollen” är alltså en specifik roll, en av flera, i mitt yrke som tolk. Exempel på andra roller är medarbetarrollen, den kollegiala rollen, handledarrollen, praktiksamordnarrollen och så vidare. För att veta hur jag ska bete mig i varje enskild roll behöver jag veta något om mål och förväntningar på rollen. Utan den vetskapen finns det en uppenbar risk att jag skapar mina egna mål och agerar utifrån mina egna behov, så kallat personstyrt beteende. ”Utföranderollen”, det vill säga mitt agerande före, under och efter tolkuppdrag styrs således av det specifika sammanhangets mål snarare än av mina egna behov. Alltså, genom att tänka att varje sammanhang är unikt och specifikt och har uppstått utifrån behov som sedan styrs av mål kan jag, genom att ta reda på dessa detaljer, både förbereda mig och tona in mig i ett funktionellt rollbeteende som tolk.

Min förståelse av teorin kring rolltagning har jag främst blivit introducerad i av min samarbetspartner och kollega sedan många år, Per-Olof Berzelius, men även via böckerna Ta din roll på jobbet! (Sundlin & Sundlin, 2018) och Jaget och jobbet (Sundlin & Sundlin, 2020).

tolkmasken och klivit ur tolkrollen?

Dessa böcker är även kurslitteratur för både studerande på Fellingsbro folkhögskolas tolkutbildning och på de utbildningar för verksamma tolkar jag ansvarar för i handledning. Rolltagning berörs även i utbildningen Tolkning inom psykiatri. Sundlin & Sundlin (2018:15) belyser att ”När vi tar vår roll så står våra tankar, känslor och kommunikationsmönster i samklang med det sammanhang vi befinner oss i. Då är vårt fokus och våra resurser riktade mot det mål som motiverar att sammanhanget över huvud taget existerar. Det handlar alltså inte om att vi förstår oss eller spelar falskt mot omgivningen.” (s. 15)

Sammanfattningsvis, och som ett hjälpsamt steg på vägen för att tolken ska känna sig dels mer fri och levande, dels mer effektiv och målstyrd i sin yrkesutövning kan denna teori om rolltagning vara hjälpsam, inte minst i ”utföranderollen”. Den hjälper mig inte bara att fokusera på sammanhanget-målet-rollen utan hjälper mig också att förstå att jag skiftar sammanhang otaliga gånger per dag, liksom att jag kan tappa rollen och bli personstyrd flera gånger på en dag. Tolkar, eller vem annan som helst, som styrs av sina egna behov på arbetet hamnar lätt i dragkamp med varandra, med omgivningen och visar ofta på en låg grad av förändringsbenägenhet. Har jag dock en ödmjukhet inför det mänskliga i det personstyrda beteendet, det vill säga en förståelse för att vi alla kan tappa rollen och ”åka ut i person” kortare stunder, hjälper jag andra att komma tillbaka till roll. Då vågar jag prata om vad som händer, vilka konsekvenser det enskilda beteendet får genom främst en framåtsyftande och stärkande feedback.

Avslutningsvis vill jag nämna något om den mentala närvaro som krävs för att vara här och nu i min rolltagning i tolkyrket, men även i livet i stort. För att dels kunna återge vad andra säger på ett opartiskt sätt, dels samordna, så behöver tolken såklart kunskap och info om sammanhanget och målet, men kanske viktigast av allt är att tolken är mentalt närvarande i nuet. Mentalt närvarande eller centrerad blir jag när jag i ett första steg

medvetet riktar fokus inåt, mot mig själv här och nu. Då släpper jag taget om det sammanhang jag kommer ifrån, och det jag eventuellt skall till. I ett andra steg fokuserar jag på vad jag ska göra här och nu, vad som förväntas av mig, och hur jag kan ta upp roll på bästa funktionella sätt. Ett beteende som alltså är ställt i relation till mål. Givetvis är det bäst att jag tar för vana att göra detta innan jag kliver in i varje situation.

Så till sist, göm dig inte bakom ”tolkmasken” och ”tolkrollen” utan tänk att du snarare kan vara både personlig och äkta i din professionella roll som tolk genom att tänka i termer av funktionalitet och mental närvaro. Stå också upp för, och värna om, alla de delar du faktiskt gör och som ligger till grund för god kvalitet i ”utföranderollen”. Om förutsättningar för ett gott och säkert utförande inte finns, säg nej!

Allt gott!

Karin Bäckgren

Karin Bäckgren är tolklärare, psykologilärare, beteendevetare, diplomerad i handledning/coaching och studerar till KBT-terapeut, samt ansvarar för utbildningarna Grundläggande och fördjupande handledarutbildning och Tolkning inom psykiatri.

Normkritik och tolkning - fortbildning med Malin Kvitvær

Text och foto: Charlotte Johansson

Fortbildning är alltid uppskattat och efter att ha fått uppleva en stor del av vårt arbete och sociala kontakter på distans under en alltför lång tid, var det en fröjd att få samla ett gäng tolkar i Malmö på Dövas Hus den 11 september.

Det var Malin Kvitvær, från RFSU Stockholm, som höll i programmet för dagen och pratade om normer och normkritik, hur en tolk ska förhålla sig till normer, samt gav oss begrepp inom HBTQ-världen, både på svenska och teckenspråk.

Mycket i vår vardag bygger på normer, vilket inte behöver vara fel, men det är bra att vara medveten om, att "det som alla tycker eller säger" kanske inte alltid stämmer.

- Vem har bestämt att de plåster vi köper i affären ska kallas "hudfärgade"? Kan alla människor relatera till det? Varför inte bara benämna dem som "beigefärgade plåster"?
- Att en familjeparkering måste symboliseras med barnvagn + en mamma och en pappa. Handlar inte familjeparkeringar om att barnvagnar är skrymmande och kräver extra plats vid lastning och lossning ur bilen? Då hade det ju räckt med symbolen av en barnvagn.
- Ett audiogram visar någons hörselkurva. Men varför pratas det om "normal hörsel"? Innebär det då att en person kan vara "normal döv"?

På förmiddagen höll Malin en två timmar lång föreläsning. Förutom att prata om normer i samhället och hur vi kan resp. bör hantera dem i en tolksituation, blev det även lite tid för självreflektion, för nog är det lätt för oss alla att fastna i normträsket och tro att alla tänker som just jag...

Hon tog även upp ämnen som rasism och minoritetsstress. Vad kan jag som tolk göra för att signalera till min tolkanvändare att jag är medveten och insatt? Att jag vill samarbeta och inte kränka den person jag har framför mig?

På eftermiddagen fick vi tid till gruppdiskussioner, där vi tillsammans försökte skapa en medvetenhet kring vår tolkning. Inte helt otippat, var det svårt att komma fram till något tydligt svar, för precis som vanligt ”beror det på situationen”, men det är likväl nyttigt att få diskutera och ventilera dessa ämnen. Att bli medveten, är första steget till att fatta ett genomtänkt beslut i en kommande tolksituation.

Diskussionerna handlade bland annat om:

- Är ”hen” ok att använda? När?
- Är det viktigt att förmedla att en person bryter? Hur gör ni om det är en hörande person som har brytning? Om det är en döv person?
- Min sambo (PEK).

Den sista punkten, vilken handlade om dessa enkla och lättanvända pekningar, som ingår i teckenspråket på ett så naturligt sätt, men som kan sätta oss tolkar rejält på pottkanten i en tolkning till talad svenska. Vilket pronomen ska jag använda egentligen? Ska jag chansa? Vågar jag fråga eller finns det andra strategier?

Dagen flög fram och som vanligt, när tolkar träffas, går tiden alldeles för fort. Ett stort ”TACK” till Malin Kvitvær, som på ett så engagerat och professionellt sätt, gjorde dagen väldigt minnesvärd.

Aktuellt från Stockholms universitet

Det är nu åtta år sedan vi startade upp Kandidatprogram i teckenspråk och tolkning och det är spännande att se hur programmets utvecklats och förändrats sedan starten. Mer praktik, dövblindtolkkompetens, nya delkurser, fler teckenspråkstimmar. Vi har också öppnat upp flera delkurser för fristående studenter, så att yrkesverksamma teckenspråkstolkare kan komma och kompetensutveckla sig hos oss. Är det något särskilt du som läser detta skulle vilja kunna läsa hos oss? Kom gärna med förslag på kurser ni saknar! Ni når oss på ktt@su.se.

Allt gott,

Kristin L Löfgren

Aktuella kurser för tolkar på Stockholms universitet:

Kompetensutvecklingskurs VT22
Våren 2022 ges **Handledarutbildning för teckenspråkstolkare, 5 hp**, hos oss på Stockholms universitet. Kursen ges på distans, med 25 % studietakt under kvällstid. Vi har till vår stora glädje fått många sökande, med vid återbud kan vi komma att ta in reserver, så välkomna att göra en sen anmälan via antagning.se. Mer information om kursen finns på: tolk.su.se/tta700

Tre strejker och du är ute!

Tecknad serie av Kalle Lind och Jimmy Wallin

Av Maria Sköld

Det är svåra tider för patron. Bläckfabriken läcker okontrollerat, statarna har blivit sjuka, Bengt Enarm har förlorat även andra armen och det har kommit en strejkagitator till byn. Men rädlös står man sällan som arbetsgivare. Miljöskandaler går att mörka, Bengt Enarm kan faktiskt hugga ved med fötterna nu när han inte har några armar, och har man med stataruppror att göra, finns det konsulter som gärna ställer upp med rådgivning, mot en rejäl ersättning naturligtvis.

När man vill skildra ett modernt fenomen genom konsten, men är rädd för att det ska uppfattas alldeles för politiskt, så finns det ett knep att ta till: förlägg fenomenet till historien. Sett genom dåtidens lins kan man svära sig fri från problemet: titta vad hemskt det var på den tiden, kan man säga. Men bara snäppet under ytan går det alldeles utmärkt att dra paralleller till samhället idag.

Så subtil är nu inte Tre strejker och du är ute! (del två i serien Statarna och deras (inte fullt så) underbara äventyr) när den använder sig av detta grepp. Serien handlar om statarflickan Lusa-Lisa och hennes önskan att något ska hända. Fienden är patron, förstås, och förströelse i form av romantiska romaner utlånade av den sluga patronskan. Lusa-Lisa hamnar i en rosenröd romantisk fantasi, och glömmer bort klasskampen, som leds av strejkagitatorn och sexualupplysaren Arlövs-Hanna. Så långt är vi kvar i historien, men anakronistiska element som konsult Adelborg (med "slimning av organisationer" och "kväsning av uppror" på visitkortet) och företagshälsovård som försäkrar statarna att deras arbetsförmåga är alldeles utmärkt ("äsch, det där är bara tyfus") är osubtila vinkar med hela den röda fanborgen om vad berättelsen egentligen handlar om.

Umbäranden, hunger, sjukdom och miljöförstöring till trots, är det dock precis som i verkliga livet svårt för statarna att faktiskt komma i gång med upproret. Byta arbetsgivare skulle man ju kunna göra, kanhända är nya

husbonden bättre? Bjuder på kaffe på skottdagen rent utav? Nej, de flesta stannar nog kvar ändå, man vill inte svika patron "som gett oss både arbete och slit". Strejka, ja kanske? Men någon vill vänta tills skörden är över, en annan tror att allt nog löser sig självt snart och en tredje undrar om patron verkligen kommer gå med på en strejk, för man vill inte göra honom gramse. Dessutom kommer ju den uteblivna kapitalackumuleringen vid en strejk göra att patronskan inte kan köpa lika mycket vacker medaljongtapet! Många invändningar blir det. När man till slut lyckas dra igång strejken så slutar allt såklart i ett västgötaklimax. Men frågan är, är det kanske ändå bättre att ha strejkat och förlorat, än att inte ha strejkat alls?

– KALLE LIND • JIMMY WALLIN –

STATARNA

OCH DERAS [INTE FULLT SÅ] UNDERBARA ÄVENTYR

Tre strejker och du är ute!

Tolkporträttet

Namn: Josefine Blomberg

Arbetsplats: Driver eget tolkbolag, BlomSign Tolk AB, samt är deltidanställd som tolk på RFSU Stockholm.

Skola och avgångsår: Härnösands folkhögskola, 2015.

Varför jag blev tolk: Jag gick en kvällskurs i teckenspråk där jag totalt förälskade mig i teckenspråket. Där träffade jag även på ett par tolkar som berättade om yrket, och då kände jag direkt att detta var precis vad jag ville göra varje dag.

Det bästa med mitt jobb: Att jag får se och uppleva saker som jag aldrig skulle gjort annars och att ingen dag är den andre lik.

Det sämsta med mitt jobb: Osäkerheten kring vårt yrkes framtid, med dåliga förutsättningar i upphandlingar och försämrade arbetsvillkor.

Drömtolkuppdrag: Stockholm Pride, stod på min bucket list att tolka på den scenen redan innan jag ens lärt mig teckenspråk!

Då jag inte jobbar: Umgås jag med min familj och vänner, spelar padel, fotograferar, dansar, pysslar hemma i trädgården m.m.

Jag blir glad av: Min familj, sol, en riktigt god kopp kaffe.

Jag samlar på: Minnen, ljushållare, halsdukar.

Person jag beundrar: Min kusin Minna.

Mitt bästa tips: Komplimanger och leenden är gratis!

En liten utflykt i Tolktryckets arkiv

Av Silke Spangler

Tidens tand gnager oavbrutet, så även på vår förening och medlemstidning, på vår bransch och dess företrädare. Vissa saker är sig likt, men mycket har förändrats genom årtiondenas lopp. Följ med på en kort tidsresa genom några gamla nummer av Tolktrycket!

Tolktrycket nr 2 1992

Namnförslagstävlingen är nu avgjord

Under årsmöteshelgen fanns de tre förslag som juryn valt ut anslagna i möteslokalen. Nya förslag togs emot fram till och med lördag lunch. På söndag förmiddag hölls så omröstning. Överväldigande segrare var 'Tolktrycket', ett förslag som lämnats in av Mats Yngve, Uppsala. Det nya namnet kommer att börja användas, tillsammans med en ny förstasida, på nr 3/92.

...1992 blev medlemsbladet Tolktrycket

Från att inte ha något namn riktigt alls (det kallades "Sveriges Teckenspråkstolkars Förenings medlemsblad") så fick tidningen 1992 namnet Tolktrycket, som nu har stått sig i nästan 30 år! Det var Mats Yngves förslag som röstades fram under STTF:s årsmöte på våren 1992. Inget tyder på att vi ska byta namn igen. Så: bra spånat, Mats!

TOLKCENTRALEN ÖREBRO LÄNS LANDSTING

Vi på Tolkcentralen i ÖREBRO behöver Dig!

- Vi erbjuder – tillsvidareanställning
- hjälp med anskaffande av bostad
 - möjlighet till bredd i yrkesutövandet
- Vill du jobba inom gymnasieskola, högskola eller med vardagstolkning?
- ett bra arbetsklimat under expansion

Vi bjuder på resa, uppehälle, guidning i Örebro samt besök på tolkcentralen, om Du är intresserad av att titta på vår verksamhet. Vi utgår givet-

vis från att Du är utbildad tecken-språkstolk.

Är du intresserad så kontakta Bansenhetschef Sven Blomkvist, tlf 019-15 75 01. Fackliga representanter är Helena Sikh, SACO-DIK, tlf 019-58 26 27 och Ann-Marie Åström, SKTF, tlf 019-15 75 12.

Tolktrycket nr 2 1994

...1994 var bra tider för att börja jobba som tolk i Örebro

Då bjöds den som var intresserad av att arbeta på tolkcentralen på resa, uppehälle och guidning i staden. Man kan även undra om tolkcentralen hade några bostäder i rockärmen som de trollade fram till nyanställda? Det verkar ha varit andra tider helt enkelt...

...2000 debatterades flitigt på den då nya hemsidan

Tolktrycket fick en digital kompis år 1999: hemsidan! Där kunde man ta del av nyheter och vara med och debattera berättades det i Tolktrycket. Layouten andades början på internet-eran och det första året hade sidan över 1000 besökare. Dagens hemsida har fått ytterligare kompisar i form av STTF:s instagram- och facebookkonton. Om det pågår några livliga debatter där är jag dock lite mera tveksam till. Var vi tolkar mer debatt-sugna i början på 00-talet? Jag hoppas att det pågår debatter än, digitalt eller i lunchrummen och ute på fältet. Och så har vi ju vår fina tidning i pappersformat också. Skicka gärna in ditt debattinlägg! För visst finns det tillräckligt att bråka om även idag?

Tolktrycket nr 1 2000

Debatt på sttf.just.nu

STTF:s hemsida har nu funnits på Internet i över ett år med över 1000 besökare. Där finner du både de senaste nyheterna samt en levande debatt. Besök gärna sidan då och då för att hålla dig uppdaterad. Debattinläggen lägger du in själv på debattsidan men vill du ha något införd så kan du skicka det till sttf@home.se.

På STTF:s hemsida finns en sida med e-postadresser till tolkar i hela Sverige. På många av tolkarna finns det även bild. Där finns även en länk till tolkar i andra länder. Även pappersvarianten av medlemsregistret, som brukar skickas ut på höstkanten, innehåller numera e-postadresser.

Om du vill ha med din adress kan du skicka ett meddelande till sttf@home.se om att du vill ha med din adress i någon av, eller i båda, listorna.

Thomas Ahron

Hemsidan hittar du på <http://sttf.just.nu>

Text och foto: Sara Djurström

I Örebro har en vacker fågel blivit oväntad kändis på flera av tolkarbetsplatserna i stan. Sara Djurström, tolk och fågelskådare, har fångat mandarinanden på bild.

Mandarinanden häckar i östra Asien men finns förvildad här i Europa och förekommer i Sverige då och då.

Källa: Fågelguiden

“Jag såg mandarinanden för första gången förra hösten vid hängbron i Örnsro. Med sina starka färger skilde den sig från vanliga gräsänder. Den var kvar vid hängbron i ungefär två veckor, sen försvann den. Jag läste i våras på Artportalen att den rapporterats här i Örebro, men det var bara en snabbvisit och jag hann aldrig se den. Sen dröjde det nästan sex månader tills den kom tillbaka till Örebro igen. Då verkar den ha stannat i ungefär tre veckor, och den rörde sig då mellan Hagaparken och hängbron i Örnsro. Nu är mandarinanden borta igen för denna gång och vem vet när den återkommer?”

Julig Sudoku

En handgjord sudoku av Gustaf Hafvenstein. Vanliga Sudoku-regler gäller: Placera ut siffrorna 1 till 9 i varje rad, kolumn och 3x3 box utan att upprepa en siffra.

Ledtråd: Börja med att titta på siffran 4!

	7							9
		6			4	8		
	2			1				5
				3				6
		8	7		5	3		
	1			2				
	4			6				7
		5	3			1		
9								4

***STTF och redaktionen för
Tolktrycket önskar er alla
en riktigt God Jul!
Vi hoppas på ett gott nytt år
2022!***

Kom ihåg att förnya ditt medlemskap för 2022!

**VILL DU HA MED NÅGOT I NÄSTA NUMMER?
MANUSSTOPP 20 MARS**